

El Museu del Traginer- Col·lecció Antoni Ros: Un projecte museològic integratiu

Jordi Vilalta i Areñas

(Codirector del Museu del Traginer - Col·lecció Antoni Ros)

La col·lecció Antoni Ros

La Fundació del Traginer va ser creada l'any 1994 a Igualada per donar suport a l'obertura del Museu del Traginer, que acull un total de 39 carros i carruatges i 2.175 peces del total (37 carros i carruatges i 4.557 peces) que forma l'excel·lent Col·lecció Antoni Ros, així com una mostra de les peces escultòriques que el senyor Ros va crear durant els darrers anys de la seva etapa com a col·leccionista. El museu també disposa d'audiovisuals que recuperen la tasca documentalista fílmica endegada pel senyor Ros en la seva joventut.

La figura del senyor **Antoni Ros i Vilarrubias** (1942-1994) esdevé un exemple singular dins del tarannà que ha construït al llarg dels temps el llegat que avui anomenem patrimoni cultural: traginer reconvertit en transportista, va excel·lir dins la seva faceta de col·leccionista de les eines, utensilis i vehicles que conformaven l'entorn de l'ofici de traginer, fins arribar al punt d'incorporar a una autèntica vocació de conservació, servei i difusió una ferma vessant artística, que pretenia comunicar al major nombre de gent possible uns records d'infantesa que esdevenen avui una de les fites socioculturals bàsiques de la Catalunya de l'època moderna, emprant per fer-ho des de la creació escultòrica fins al recull cinematogràfic d'imatges avui històriques sobre traginers en la seva actuació quotidiana, celebracions dels Tres Tombs i romiatges.

1961: presentació de la reproducció de la diligència als Tres Tombs d'Igualada. (AMT/CAR)

Objectius del museu

Els **traginers** van esdevenir durant centúries un dels principals elements dinamitzadors del territori, possibilitant l'intercanvi tant de mercaderies com d'informació entre masos, pobles i ciutats, els habitants dels quals romanien fortament ancorats al seu entorn més immediat.

A Igualada, ciutat tèxtil i adobera per excel·lència des del segle XVIII, la important presència dels traginers provenia tant de trobar-se enclavada dins d'un dels tres principals camins reials del Principat, com del fet que va significar l'arribada del ferrocarril l'any 1893, gairebé cinquanta anys més tard que a d'altres indrets de Catalunya.

A partir del desenvolupament tecnològic iniciat arran de la revolució industrial, el segle XX veuria la substitució gradual del cavall de sang pel cavall de vapor, alhora que el traginer mutava en el que avui coneixem com a transportista.

La rapidesa, l'increment de la capacitat de càrrega i el propi desenvolupament dels conceptes de salut pública a les cada vegada més poblades àrees urbanes van acabar fent desaparèixer de pobles i ciutats els traginers, que mantenen la seva presència com a llegat cultural a través de la festa dels **Tres Tombs**.

El Museu del Traginer - Col·lecció Antoni Ros explica l'evolució del transport tant de mercaderies com de persones emprant energies de sang, i alhora mostra les relacions entre els diferents oficis que feien possible el desenvolupament del fet traginer. Centra la seva actuació en el període cronològic comprès entre la segona meitat del segle XIX i la primera meitat del segle XX, tot i que mostra un seguit de peces pretèrites que ajuden a assolir una millor comprensió de l'evolució històrica del transport.

Un dels principals elements diferencia-

1944: Hivern a Igualada (AMT/CAR)

dors de la col·lecció és el seu amplísim fons d'eines i utilatges de tots i cadascun dels oficis que interrelacionats, feien possible l'existència del món traginer: carreter, ferrer, manescal, ferrador, baster, boter, esparter, adober, arrossegador de troncs, mosso d'estable i traginer de bast.

L'àmplia representació d'objectes que acumulen aquests dotze oficis, juntament amb la presència dels diferents carros de treball, de servei, carruatges i guarniments fan de la Col·lecció Antoni Ros un veritable museu de les arts i els oficis aplicats al món del transport a casa nostra. El museu s'ha incorporat recentment a la Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona.

Vers un nou concepte museològic integratiu

Per tal de donar un nou impuls a la col·lecció, fent-li assolir un fet diferencial però sense apartar-se del missatge comunicador del fundador, que pretenia arribar a tothom emprant els mitjans necessaris, la família Ros, en condició de propietaris de la col·lecció i principals responsables de la Fundació del Traginer d'Igualada, es van posar en

contacte amb un equip de professionals que han generat una resposta concreta, el **Projecte Museològic Integratiu**, el qual s'ha implementat per primera vegada al Museu del Traginer - Col·lecció Antoni Ros d'Igualada. **El museu ha obert de forma permanent els seus fons sota uns nous criteris d'accessibilitat i supressió de barreres arquitectòniques i de comunicació.**

Des del dia 24 de setembre de 2005, tots els visitants que accedeixin al museu, tinguin o no discapacitats motrius o sensorials, poden gaudir en igualtat de condicions dels béns exposats mercès a un seguit d'intervencions arquitectòniques i de caràcter museogràfic, a partir d'un tractament multisensorial de la informació disposat en aspectes com ara:

- Disseny de faristols accessibles per les persones amb discapacitat motriu. Estan redactats en text i en braille.
- Accés tàctil al 90% de la col·lecció per part de les persones cegues i amb discapacitat visual.
- El museu compta amb diverses maquetes volumètriques que representen les tipologies més significati-

1945: Quadra de Cal Ros. (AMT/CAR)

ves de carros i carruatges. El seu accés tàctil resol problemes ergonòmics als visitants cecs, que complementen la seva experiència sensorial amb l'accés als carros i carruatges originals.

- Senyalística en text i braille, que inclou planells en relleu de cada planta del museu.
- Presència d'una guia amb discapacitat visual greu, que representa el 25% del total de la plantilla del museu. La seva tasca de guiatge es dirigeix a tot tipus de visitants, en especial al públic escolar.
- Creació de contes adaptats dels oficis representats al museu, que inclouen braille i suport sonor, amb la veu enregistrada d'artesans de cada ofici (molts d'ells, d'edat avançada), que reciten el conte.
- Instal·lació de sistemes tancats d'àudio que ajuden a assolir temàticament

cadascun dels diferents espais expositius.

- Normalització de les condicions d'accessibilitat als serveis complementaris del museu, a partir d'accions com ara la traducció al braille de les cartes del restaurant annex al museu.

El suport tècnic necessari per tirar endavant aquestes mesures prové de la Delegació Territorial de l'ONCE a Catalunya, amb qui la Fundació del Traginer té signat un acord de col·laboració. Per altra banda, la Fundació va comparèixer, el 27 d'octubre de 2004, davant de la comissió de política cultural del Parlament de Catalunya per tal d'explicar el projecte museològic integratiu del museu.

El Museu del Traginer – Col·lecció Antoni Ros té en projecte més mesures d'adaptació dels seus béns a tot tipus de visitants, que s'aniran engegant

en successives fases. Ens agradaria que el lema que apareix a les nostres eines de difusió, un museu per a tothom, representi un referent capaç d'estendre's com una taca d'oli pel paisatge museístic del nostre país.